

◆ Karlstads Hembygdsblad ◆

Årgång 7, nr 2

Maj 2000

Redaktionsruta

En riktigt trevlig sommarläsning önskar vi med det här numret av bladet. Mycket text och få bilder blev det men varierade och intressanta artiklar från våra medlemmar.

Vill du vara med i vår redaktionsgrupp? Vi söker dej som vill hjälpa till att skriva, samla in material och även skriva in i vår dator (som vi inte köpt ännu). Hör av dej till någon i redaktionen.

Vi är:

Monica Gustafsson
Tel 054-56 68 25

Lisbeth Fröding
Tel 054-56 41 11

Bernhard Nilsson
Tel 054-15 44 34

Ordföranden har ordet

Måndag 22/5 2000

En dyster dag. I morse möttes jag av budet att Lars "Bläckis" Bäckström avlidit under natten. Bläckis var en positiv och aktiv människa med många idéer. Om jag minns rätt började han med minigolf i Haga och jobbade sedan hela livet ut med att göra livet glatt för andra. På senare år var nostalgiträffarna höjdpunkterna. De samlade tusentals människor som träffades i gamla miljöer och mindes och trivdes.

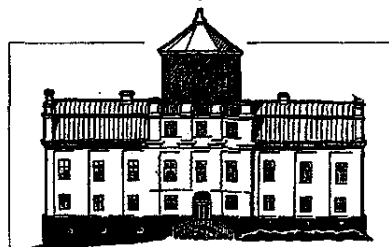
De populära nostalgi-böckerna som han tog fram tillsammans med Sten Ove Carlvik kommer att för all framtid vara en tillgång för Karlstadsborna.

Inom föreningen har vi mycket att stå i för närvarande. Vi har engagerat oss i olika arrangemang i Karlstad under sommaren sam-

tidigt som vi har inflyttning i nyrenoverade lokaler i Gamla Gymnasiet. Det är en inflyttning vi länge sett fram emot och där vi i nära samarbete med Karlstads-Gillet och Värmlands Hembygdsförbund får bättre resurser att arbeta med bl.a. hembygdsbladet. Resurserna ger också studiecirkelarna större möjlighet att utvecklas och få ett bra stöd i den förstärkta styrelsen.

Till sist ett stort tack till Inge, Sune och Bosse för den trevliga resan till västra Värmland. En av resenärer-na, född i Arvika, vilket han sällan erkänt, vill nu gärna skryta över att han har sina rötter i Arvika. Ett gott betyg.

Karl-Axel Branzell

Gamla Gymnasiet, Karlstad

Karlstads
Hembygdsförening
Tel.nr 054- 21 42 80
Telefontid tis-tor 10-12

Karlåke Vässmar

Gammelgården Mariebergsskogen

Öppet dagligen hela juli med start 3 juli och även vid speciella arrangemang.

Kl 13.00 - 15.00

Märta och hela gruppen önskar er hjärtligt välkomna. Ta gärna med vänner och kaffekorg och sitt och njut av den vackra naturen.

OBS Mariebergsskogen firar 75-årsjubileum i mitten av augusti med festligheter. Se efter program i dagspressen.

Emigrantregistret firar jubileum den 29-30 juli med bl.a. program i Gammelgården. Teatergruppen Ransättersensemblen kommer att spela en emigrantfamilj som lämnar sitt hem (Gammelgården) för färd till det nya landet. Start lördag kl 11.00.

Vår grannförening i Väse firar midsommar på det gamla riktiga datumet 23 juni kl 15.00 vid Hybelejenstugan. Alla är mycket välkomna.

Föreningens vårutflykt

Redaktionen har fått in två rapporter från resan och eftersom dessa kompletterar varandra så får ni nöjet att läsa följande:

SUNE - PRICKEN ÖVER IET

Lördagen 6. maj genomfördes Hembygdsföreningens årliga härnadståg, denna gång i västerled. Vår herre var oss och alla övriga syndare i denna del av Riket nådig. Solen sken från klarblå himmel. Saven steg i våra kroppar och själar där vi under resans gång satt och njöt av alla tänkbara skira gröna färgnyanser, blommande träd och buskar samt oändliga vitsippebackar.

Kl 0900 kastade vårt västerledsvikingaskepp loss från Norrstrandskyrkans kaj med ideelle, ovanligt säkre och skicklige Boo Rudfeldt vid rodret. Färden gick inledningsvis över Kils härliga strövbara raviner via Högboda till Mangskog. Efter att ha passerat kyrkan kom vi till Lindane Le. I vår fantasi frammanades lindallén, grin-den, trenne trallande jäntor och lika många flinande studenter. Därefter blev det "Dans bort i vägen". Det ryckte och spratt i våra ben när vi där vid vägskalet tyckte oss höra bälgaspelets dudelidej, ylande rävar och hoande uvar och tassel och tassell. Med viss möda lyckades vi dock "calma ner oss" för fortsatt färd.

Runt Racken eller kanske skulle vi stava namnet Raken seglade sedan vår rorsman. Namnet kommer därav att man vintertid över isen kunde köra rakt mot tänkt anfallsmål. Hur som helst, sjön är Arvikas vattentäckt och de stackars stadsborna nödgas alltså dricka rakvatten.

Nästa för att nu inte säga första anhalt var Rackstads-museet. Förmälig guidning

bjöds där samt en liten stund för egna konststudier. Vi fann det förvånansvärt att en sådan explosion av begåvningar kunnat etablera sig i denna avkrok av vårt konungarike. Är inte detta fenomen värt att studeras närmare av våra glesbygdsfolk?

Det var dåligt med förmiddagskaffe under uppfärden. Vätske- och kaloriintaget på Säguddens Högloft prisades därför högljutt av besättningen. Efter sommarlaxen nedsköljd med synnerligen drickbar lingon-dricka och kaffe kopplade säguddsguiderna greppet på oss. Hopen lotsades trivsamt och sakkunnigt genom finnpörtet och storbondsgården med sina oändliga sevärdheter innan färdledaren tog fram piskan.

Mot Stavnäs manade ovan nämnde tyrann. Flocken fann sig fogligt i denna ukas. Vid kyrkan mötte Lars Wallrot från Stavnäs Hembygds-förening. Han berättade om kyrkan och senare vid eftermiddagskaffet om sin förenings verksamhet. Här må också nämnas att Inga-Britt Johanssons bullar och kakor var försvinnande goda.

Efter allt detta hemåt det bar och tänk endast 15 min försenade angjorde vi vår startkaj.

Om resan kan sägas att den hade blivit ganska så slätstruken och normal om vi inte haft SUNE NYQVIST som guide. Det var helt och hållet hans förtjänst att resan blev - vågar jag hävda - en pyramidabel succé. Denne yngling känner genomkryssade "farvatten" bättre än sin egen byxficka liksom

dithörande litteratur, geologi, botaniska förhållanden och traktens genuina folklighet. Vi fick veta mycket om prominenta personers bosättningar och deras liv och leverne. Fakta-informationen

kryddades med Sunes barn och ungdomsminnen som t ex när han och hans kamrater tävlade i skridskoåkning mot självaste något till åren komne F j a e s t a d .

Konstnären åkte baklänges ifrån alla jössehärsfröna. Elis-historierna blev många och uppskattade.

Av dessa må endast en dokumenteras här. Sune och hans kompis Lars gjorde en gång Elis sällskap i Sanatoriebacken. De nyfikna småpojarna frågade farbror Elis vad backen hette före sjukhustiden. "Dä beror säj på varifrån en kommer" blev svaret. Som ett brev på posten kom då pojkarnas nästa fråga "Va mener farbror?". Svaret lät inte vänta på sig. "Jo, kommer en öppifrå så blir dä nerförsbacken å om en kommer nerifrån blir dä öppförs-backen".

Lågmält, finstämt, tydligt och med knorr och humor blev denna guidning "kronan på verket". Det är mycket vi skall lära innan vi blir gamla nog att glömma har någon klok man sagt. Vi fick lära massor under denna utflykt men jag tror att vi aldrig blir så gamla att vi glömmar Sunes jössehärslektioner.

Inge Nilsson

*Denne yngling
känner
genomkryssade
"farvatten" bättre
än sin egen
byxficka...*

Vårutflykt till västra Värmland den 6 maj 2000

I det allra bästa väder med lagom värme och vårens första grönska startade vi vår utflykt med Sune Nyqvist som vår färdledare.

När vi passerade Moiansfors fick vi reda på varför platsen heter så. På Gustav III:s tid fanns en morian vid

"Vad är Paris mot Racken?"

namn Badin vid det svenska hovet som tjänstgjorde som någon slags narr. Han kom från den svenska in Saint Berthélemy. Hans

betalning, eller lön, kom ofta från något svenskt bruk, såsom t ex Brunsbergs bruk vid Moriansfors.

Därefter svängde vi till Mangskog som är en mycket vacker bygd. Som de flesta känner till så har bl a Gustaf Fröding tillbringat mycket tid där både hos sin syster Matilda och hos sin farmor Gustava. Vi fick se både var "Lindane Le" ligger och var "Det var dans bort i vägen" kom till.

En annan känd person bodde i Mangskog i många år, nämligen Tage Aurell med sin norskfödda fru som ofta var sin makes medförfattare. Det berättas att paret efter sin vistelse i Paris inte hade det så gott ställt utan de lånade cyklar och cyklade hela vägen hem till Karlstad, där Tage var uppväxt. Då bostäder i provinshuvudstaden var tämligen dyra, beslöt de sig för att slå sig ner i Mangskog där de hittade ett ledigt torp som de, när de började tjäna pengar på sina böcker, kunde köpa fritt. Många lyckliga år följde för makarna Aurell och de låg ofta på bäst-säljar-listan. En ung pojke kom hem till Tage Aurell och frågade hur man skulle bära sig åt för att bli författare - det var Göran Tunström. Paret Aurells dotter Lisa är konstnär och bor

kvar i Mangskog.

Vi svängde därefter in på vägen mot Racken. Dessa trakter är riktiga lergökedistrikt, d v s man ägnade sig gärna åt krukmakeri som en liten extrainkomst vid sidan av jordbruket. Vi åkte förbi Niklas Görans föräldrahem innan vi kom fram till Kampudden där Rackstadskolonins första innevånare, Gustaf och Maja Fjæstad, bosatte sig i början av 1900-talet i ett hus alldeles vid stranden. Vi passerade därefter Zetterqvists, Ture Anders, Sager-Nelsons, Albrätens och Fritz Lindströms hus. Vidare har bl a Bror Lindh och Björn Ahlgrensson bott i dessa trakter, liksom i senare tid familjen Rexed. Det visade sig att vår färdledare själv var uppvuxen just vid sjön Racken, nämligen Stålsberga.

Då var det inte långt kvar till Taserud i Arvika och Haget, Christians Erikssons föräldrahem, som idag utgör entré och café till det mycket populära Rackstadsmuseet, vars första del invigdes 1993 och andra delen så sent som 1998. Vi hälsades välkomna av Gun Davidsson och hon berättade mycket intressant om konstnärskolonin vid Racken, om Christian Eriksson, en av vårt lands främsta skulptörer samt om konstnärsparet Gustaf och Maja Fjæstad, om Björn Ahlgrensson med hustru Elsa, som var syster till Fritz Lindström. Christian Eriksson hade byggt ett vackert hem till sig och sin unga franska hustru Jeanne Tramcourt, kallat Oppstuhage, men där fick de bara bo ett år innan stora arbetsuppgifter väntade på Christian i Stockholm. Han hyrde därför ut sitt hus till paret Fjæstad, vilka i sin tur lockade fler konstnärer till den vackra sjön Racken: "Vad är väl Paris mot Racken?"

Sågudden var särskilt vackert i solskenet så här på våren och det smakade underbart med lax, sås och potatis samt kaffe och kaka på Höglöftet innan vi visades runt både i rökstugan och storbondegården som idag är museum.

Vid Stavnäs kyrka togs vi emot av Lars Wallrot som berättade både i och utanför kyrkan samt i församlingshemmet efteråt där vi bjöds på kaffe med gott hembakat bröd.

Det var således mycket nöjda passagerare som satt i bussen hem till Karlstad och Mats Bergström uttryckte också allas vår tacksamhet för vad vi fått vara med om under den intressanta utflykten, inte minst alla historier om "Elis i Tasere" som vi undfagnats med då och då under färden.

Gunilla Rudolf

Herrhagen 45 - Herrhagen 279 - Renen 4, Fahlgrensgatan 9 i Karlstad

Carl Magnus Bengtson 1847-1913 och Anna Kajsa Nilsson 1848-1937. Carl Magnus kom från Hammartorp, Nedre Ullerud. Anna Kajsa kom från Grossbolstorp, Grava. Carl Magnus var skomakarmästare.

De gifte sig 1878 och bosatte sig i Viken 35. 1896 flyttade de till Östra Herrhagen 45, sedermera Herrhagen 279 och därefter benämnt Renen 4, Fahlgrensgatan 9.

De bosatte sig i ett nyuppfört flerfamiljshus med tillhörande gårdshus och uthuslänga. Huvudbyggnaden hade fyra lägenheter, två med två rum och kök och två med ett rum och kök samt några vindsrum. Gårdshuset hade två lägenheter med ett rum och kök.

I den del av uthuslängan som vette mot gatan fanns en lägenhet på ett rum. Där bodde på 30-talet ett par, där kvinnan ägnade sig åt spådomsverksamhet.

Carl Magnus och Anna Kajsa hade dottrarna Sofia 1871, Annie 1879, Emmy 1881 och Rut 1887.

Sofia hade barnen Gösta och Svea. Gösta Bengtson var mångsysslare och även kommunpolitiker. Han var en av ledarna för partiet Karlstads Kommunala Valförening (KKV), som var en utbrytning ur Socialdemokratiska Arbetarepartiet. KKV var verksamt några år i slutet av 1930-talet och det såg som sin främsta uppgift att kritiskt granska all kommunal verksamhet. Gösta var gift med Alma, som hade Teaterkaféet i Klara. Deras dotter Inga gifte sig med Knut Nyberg, som var anställd vid brandkåren.

Sofia och dottern Svea flyttade till USA 1895.

Annie var gift med Viktor Olsson, anställd vid Nyströms orgelfabrik, som låg på Olovsgatan på Herrhagen. Annie och Viktor hade barnen Gunnar, Lisa, Gustav och Åke.

Gunnar, sportjournalist på Värmlands Folkblad var gift med Olga och de hade dottern Margareta, som blev gymnastikdirektör. Lisa arbetade på Länsstyrelsen, och hon gifte sig med Oskar Nyqvist, försäljare på Bilfirma Harry Est, som sålde Ford. Deras son Bo blev ingenjör och gifte sig med Solveig Estegård från Ambjörby.

Gustav arbetade på Guldlisten i Haga, en snickerifabrik som tillverkade tavelramar. Han gifte sig med Adèle och de fick barnen Göran och Inger. Göran blev civilekonom och är anställd vid Sveriges Radio TV, Karlstad.

Åke blev verkstadsmekaniker, gift med Elsa, anställd på Åhléns varuhus. Barn: Maud, banktjänsteman och Barbro, sjuksköterska.

Emmy var gift med smidesmästare David Persson från Frykerud. Han var son till baptistpredikanten Per Nilsson, kallad Per på Skinka. Efter anställning vid Karlstads Mekaniska Verkstad grundade David Kanalsmedjan vid Tyggårdsviken. Han drev den tillsammans med en kompanjon fram till 1947.

Sonen Harry 1901 blev folkskollärare med tjänstgöring vid skolorna i Loviseberg och Sörby i Norra Råda.

Deras dotter Ann-Marie blev banktjänsteman och har tjänstgjort vid Wermlandsbanken i Ambjörby och Stöllet. Hennes make Allan Rydfelt från Blomskog, folkskollärare och fil mag, har haft tjänst vid grundskolan i Norra Ny rektorsområde i Torsby kommun.

Rut gifte sig med Gunnar Johansson, som drev Johansson och Ströms Snickeri på Sundbergsgatan tillsammans med en kompanjon. Barn: Gerd, Greta och Stina.

Gerd gift med byggmästare Erik Sundström. Greta gift med bilmontör Karl-Erik Franzén. Stina gift med Tore Seger, tjänsteman vid Bofors AB.

Carl Magnus och Anna Kajsas barn med familjer bodde kvar på Fahlgrensgatan 9 till 1938, då fastigheten såldes till C A Andersson.

Alla tre köpte fastigheter: Annie och Viktor, Parkgatan 1

Emmy och David, Långgatan 3

Rut och Gunnar, Torsbygatan 4

Fastigheten Renen 4, Fahlgrensgatan 9 revs i samband med saneringen av bostadsbeståndet i denna del av Herrhagen för att ge plats åt en hyresfastighet administrerad av Karlstads Bostads AB.

Fahlgrensgatan har fått sitt namn efter boktryckare C A Fahlgren som donerade 25.000 kronor till staden. Avkastningen skulle gå till något behjärtansvärt ändamål. Donationen blev tillgänglig 1915.

Främsta sagesman Greta Franzén. Se ovan!

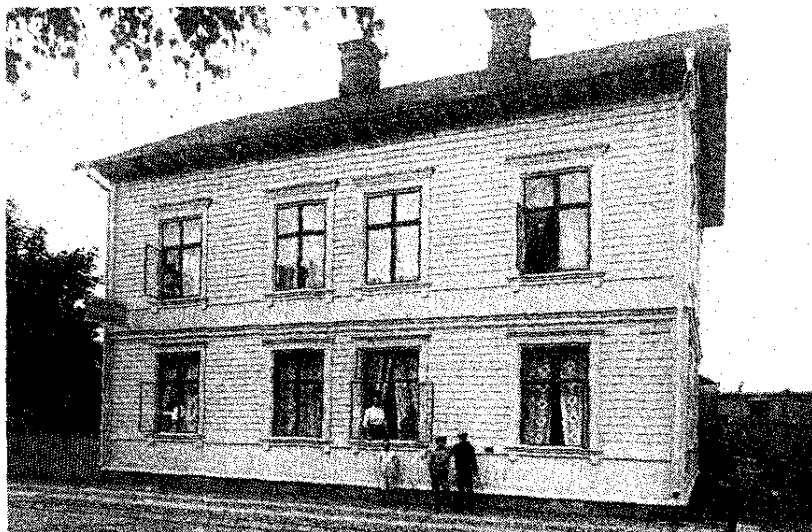
2000-02-18

Ann-Marie o Allan Rydfelt

*Från Ann-Marie
och Allan Rydfelt
har vi fått denna
intressanta
släktutredning.
De är deltagare i
studiecirkeln på
Herrhagen.*

Renen 4, Fahlgrensgatan 9 i Karlstad

Nr 1 Fasad mot gatan
Fönster 2:a vån v Rut och Gerd Johansson
h Carl Magnus Bengtsson
1:a vån 3:e Annie och Lisa Olsson
På gatan från v Gustav Olsson,
Harry Persson och Gunnar Olsson

Nr 2 Fasad mot gården
Anna Kajsa Bengtsson och döttrarna Rut
och Annie

Nr 3 Gårdshuset
Hyrsgäster

Foton från Rydfeldts
familjearkiv.

Årsmötet 2000

Karlstads Hembygdsförenings årsmöte avhölls i Betlehems kyrkans lokaler den 15 mars i närvaro av ca ett 75-tal medlemmar. Efter en inledande information om verksamheten inom missionsförsamlingen och musik av en tubakvartett förklarade ordföranden Karl-Axel Branzell årsmötet öppnat.

Styrelsens verksamhetsberättelse hade tidigare tillställts medlemmarna i samband med kallelsen till årsmötet och lades med godkännande till handlingarna.

Kassörens ekonomiska redovisning i form av resultat- och balansräkning omfattande det gångna verksamhetsåret föredrogs, varefter årsmötet på förslag av revisorerna

beviljade styrelsen full och tacksam ansvarsfrihet.

I de efterföljande valen fick Karl-Axel Branzell förnyat förtroende som föreningens ordförande för år 2000. Ledamöterna Märta Eurenus, Monica Gustafsson samt Karlåke Vässmar omvaldes för den kommande 2-årsperioden och nyvaldes Inger Falk för samma tid.

Som suppleanter i styrelsen utsågs Karl-Axel Hjerdt, nyval, Anna-Lisa Nilsson och Bernhard Nilsson, omval, samt Lennart Edberg, nyval.

Årsmötet beslöt att med ändring av nuvarande regler för år 2001 uttaxera en medlemsavgift om 100 kr vilken avgift innefattar högst två (2) röstberättigade

personer per familj.

Sedan årsmötet fastställt framlagt förslag till budget för åren 2000 och 2001 avslutades årsmötesförhandlingarna med att ordföranden tackade för visat förtroende och uttalade en förhoppning om ett för Karlstads Hembygdsförening framgångsrikt år 2000.

Kvällen avslutades med att Kjell Fredriksson höll ett mycket intressant anförande om Karlstad för hundra år sedan.

Karlåke Vässmar
sekreterare

Karlstads Hembygdsförenings styrelse 2000

Ordförande	Karl-Axel Branzell	Tel 054-21 82 59
Vice	Märta Eurenus	21 15 86
Sekreterare	Karlåke Vässmar	070-5547894
Kassör	Inger Falk	56 83 06
Redaktör	Monica Gustafsson	56 68 25
Övrig	Lisbeth Fröding	56 41 11
	Olive Magnusson	21 87 11
	Inge Nilsson	57 21 35
	Per Jan Wällgren	18 27 48
Suppleanter	Karl-Axel Hjerdt	83 04 35
	Anna-Lisa Nilsson	18 90 55
	Bernhard Nilsson	15 44 34
	Lennart Edberg	21 06 10
Adjungerade	Kerstin Sundelöf	18 85 67
	Sven Larsson	18 67 65

Vill du framföra dina frågor och åsikter till någon i styrelsen går det bra att ringa till oss.

Hälsar

Styrelsen för Karlstads Hembygdsförening

Minnet av Värmlands regemente

Genom försvarsbeslut skall 20-talet förband läggas ned. Deras historia och traditioner skall bevaras. Bland aktuella förband är Värmlands regemente sedan år 1994 lokaliserat till Kristinehamn.

Regementets historia går tillbaka till 1600-talet.

Regementets historia går tillbaka till 1600-talet. Det är angeläget nu och för framtiden att regementets historia görs synlig för befolkningen i Värmland, besökare och till Värmland återkommande tidigare utflyttade personer.

Historiskt sett finns väl genomarbetad dokumentation främst i tre verk av Nordensvan, Zeeh och Magnusson samt genom minnesskriften "Värmlands regemente 350 år" (den senare utgiven år 1976).

Materiellt sett finns regementets historia dokumenterad framförallt i garnisonsmuseet i Kristinehamn - lokaliserat till det militära området (Pressterudsområdet).

"Försvarets forum" är personaltidning för yrkes-

och reservofficerare samt civilanställda i Försvarsmakten. I nummer 1 mars 2000 sägs: "Att bevara ett traditionsarv kan innebära allt från att upplåta plats för ett utställningsskåp till att skapa nya utökade traditioner på de förband som blir kvar. Utredningen om hur bevarandet av traditioner kommer att ske skall färdigställas innan försvarsbeslut fattas". Vidare sägs: "Till förbandens traditioner räknas bland annat namn, färger, fana och marscher".

I Kristinehamn finns nu garnisonsmuseum. I Kristinehamn kommer att förläggas landets enda artilleriregemente. I "Försvarets forum" sägs bl a att det kan vara naturligt att A9 tar hand om artilleriregementenas "traditioner".

Fråga uppstår då vilken roll traditionsbevarande avseende Värmlands regemente får i ett längre perspektiv.

Regementets från 1600-talet långa historia är slut år 2000.

I den föränderliga värld vi lever i gäller det nu att

skapa en enkel men fast grund att stå på. Detta gäller i hög grad den museala utvecklingen. Den skall som mycket annat kunna klara den ekonomiska och tekniska utvecklingen.

I samarbete främst mellan garnisonschefen i Kristinehamn, Värmlands regementes och Värmlandsbrigadens kamratförening, Läns museet, Karlstads-Gillet och Karlstads Hembygdsförening kommer här redovisad fråga att analyseras. Allt i syfte att långsiktigt garantera framtida tillförsel av materiel, skötsel av befintliga tillgångar, ekonomiska åtaganden från statsmakten m fl samt publik tillgänglighet för befolkningen i och utom länet.

Samordningsmöte har ägt rum i Kristinehamn torsdagen den 13 april.

Bernhard Nilsson

Förmånligt erbjudande till våra medlemmar

Föreningen Värmländsk Kultur har idagarna gett ut sin tidskrift nr 2, 2000 som helt och fullt innehåller mycket intressanta artiklar om Karlstad.

Redaktör är professor Hans-Olof Boström från Karlstads Universitet. Omslagsbilden på Gamla Gymnasiet är tagen av fotograf Bertil Ludvigsson.

Karlstads Hembygdsförening har köpt in ett antal tidskrifter som medlemmarna får köpa för endast 20 kr/st. En trevlig present till alla Karlstadsbor både i staden och i förslingringen. Kontakta sekreterare Karlåke Vässmar.

**Trevlig sommar
önskar Karlstads
Hembygdsförening
alla sina
medlemmar.
Höstens program
kommer i nästa
nummer av bladet.**

BFöreningsbrev

Porto
betalt

Karlstads
Hembygdsförening
c/o Skolmuseet
Kungsgatan 7 652 24
Karlstad

Ansvarig utgivare

Karl-Axel Branzell
Karlstads
Hembygdsförening
Skolmuseet
Kungsgatan 7
652 24 Karlstad

Herrhagen

Det är år 1932 och vi skall börja vår vandring vid hörnet av Garvaregatan och Åttkantsgatan. Till vänster har vi Hagaparken med hotell Terminus där bland andra trävaruhandlare Axel Gröndahl har sitt kontor. På andra sidan Åttkantsgatan ligger avloppspumpstationen. Så är vi vid viadukten Karlstads Östra järnvägsstation med två broar, en för NKLJ och en för SJ samt en pampig entréuppgång.

Vi är nu på Olovsgatan och till höger ligger stöva och till vänster J.A. Gustafssons orgelfabrik. På Olovsgatan 5 bor familjen Mide. Nere vid Åttkanten bor Albin som har en häst som alltid stannar vid Fritz Johanssons affär på Långgatan där Albin skulle inhandla öl.

Värdshus som flyttats

Värdshuset Åttkanten från år 1838 har under åren flyttats fyra gånger. Jag minns detta mycket väl då min farfar Olaus hade vedgård bredvid. KMW hade sitt modellförråd norr om. Strax bortom var en liten fabrik som gjorde vaser i ett material som heter lavinit, de var dekorerade med relief av en grekisk gudinna. Fabrikören som var ensamjobbade kom från Ryssland eller Polen.

Fortsätter vi till höger från

Olovsgatan på Långgatan ligger Kullen där smeden Karlsson skor hästar. Det fanns många hästar förr i staden. Renhållningsverket hade sina stora ardenner, som sades vara mycket kloka, de fick ju alltid dra slutsatser.

Långgatan

Vi kommer sedan till hörnet av Långgatan-Bergslagsgatan där specerihandlare Wikström har sin butik. I hörnet av Långgatan-Värmlandsgatan har Kooperativa en stor butik för kött- och specerivaror. Det finns också en teknisk fabrik på Långgatan, Jernbergs, som tillverkar salvor och hårvatten. Så har vi Spisbrödsfabriken på Långgatan 33 där man får köpa för tio öre deformerade och lätt brända kakor i en medhavd papperskasse.

På hörnet av Långgatan och Vasagatan har A. Ollonqvist sin speceriaffär och på tomma tomten mitt emot finns en ljugarbänk där gamla glasbruksarbetare sitter och pratar. De flesta är finnbördiga med namn som: Haltia, Onninen och Dorsch.

På Vasagatan ligger Nils Janssons Färghandel. Vid Herrhagsgatan finns Erikssons frukt & grönsaker, Manfred Wallenius speceri och mjölk och på Geijersgatan Lindbloms köttbutik. Det finns många

skomakare på Herrhagen men två mycket skickliga, Alsterlund och Johan Sjöberg som gjorde skor och kängor åt handikappade.

Många matställen

Det finns många kaféer och matsalar samt en väl sorterad skeppshandel. Många frisörer och rakstugor finns men bara en som tillverkar hårvatten. (Recept: 10 liter vatten och en citron). Det finns också ett epedimisjukhus och en stor folkskola.

Två karamellfabriker finns där du får en strut för två öre. På Karlagatan finns flera speceriaffärer och för rökare och snusare inte att förglömma, två tillverkningsfabriker.

Må kunskap om det förflutna bli till gagn och glädje nu och för kommande släkten.

Sven Larsson